

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת זירא

תורת

אין להדר במצוות על חשבון אחרים:

בראשית פרק יז (ד) יִקְחוּ זָא מֵעַט מִמֶּנּוּ וְיִשְׁלְחוּ תְּנוּחַת הָעֵץ:
שאלות:

א { ויש לשאול הרי מבואר **במסכת בב"מ דף פו ע"ב** אמר רב יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם בעצמו עשה הקב"ה לישראל בעצמו ומה שעשה ע"י שליח נתן להם ע"י שליח, לכן יוקח נא מעט מים ע"י עבדו, כן בני"י זכו למים ע"י משה שהכה על הסלע, לעומת והוא עומד או אל הבקר רץ אברהם שהקב"ה בעצמו נתן שכרם והציב ענני הכבוד והוריד להם את השליו. וקשה מדוע לא המעיטו בשכרו בגלל שנתן מעט מים יקבלו רק מעט מים?
 ב { עוד ראיתי ביתד שם בשם נחל אליהו להקשות מדוע נתן רק מעט מים ולא הרבה כמו שצריך?
 ג { ובפרט שאנו מוצאים ששחט שלשה בקר בשביל להוציא ג' לשונות כ"כ ביזבוז גדול וכבוד גדול בנתינת הבשר ומצד שני במים נתן מעט מים?

רבים טועים:

ונקדים לומר שהנה רבים אשר טועים בדרך עבודת השם כאשר חושבים להדר ולדקדק ולהחמיר בקיום במצוות אשר בעיניהם הוא עולה על הכל, אך אינם בודקים ומבררים וחושבים האם הדבר הזה פוגע בסביבתו לאנשי ביתו ולמקורביו ולעובדיו וכדומא בהיות והמטרה הניצבת בפניו נחשבת בעיניו לערך עליון, ולכן פעמים רבות באותה פעולה הוא פוגע או מזיק או מפריע לזולת ולמרות זאת חושב כי גם הזולת משועבד לערך העליון שניצב בפניו כך שאין עליו להתחשב בזולת אלא ההפך הזולת מחוייב להתחשב בו, וזו טעות גדולה בעבודת השם כי אין המטרה מקדשת את האמצעים ואדרבא היא מצוה הבאה בעבירה, וכבר אמרו חז"ל דרך ארץ קדמה לתורה כך שלפני שמקיימים את התורה והמצוות עליו להתבונן בתחילה האם דבר זה אינו על חשבון פגיעה בבין אדם לחברו, ואך ורק זו הדרך של קיום התורה וקיום המצוות שצריכה להיות נקיה מכל רבב של פגיעה בבין אדם לחברו ורק אז שייך קיום התורה והמצוות כי כל שאין האמצעים כשרים ותואמים לרוח ודעת התורה הרי זה מצוה הבאה בעבירה ויצא שכרו בהפסדו.

אין להדר במצוות על חשבון אחרים:

ובזה נבא למה שתירץ על שאלות הנ"ל דאמנם נכון שאברהם מוכן לתת הכל בשפע ובכבוד אך כל זה כאשר הדבר נוגע לעצמו, אבל כשמדובר על שליחות של אדם אחר אינו יכול לתבוע ממנו שיטרח הרבה, ומאחר והמים שלח שליח אינו יכול להדר על חשבון הטרחת חברו ורק מה שמוכרח.

וכך היה מעשה עם הר"י מסלנט:

ונספר על כך מעשיות והנהגות עם גדולי ישראל עד כמה הקפידו על בין אדם לחבירו גם כאשר הדבר בא על חשבון ביטול הידור במצוות, וכך עשה הגרי"ס, פעם אחת בימי שבתו בקובנה ראו שרבי ישראל נוטל את ידיו לסעודה בשיעור מועט של מים אף על פי שדלי מלא מים מוכן לפניו, וכשישבו בסעודה שאלו את רבי ישראל מה טעם הוא מסתפק בנטילת ידים בכל כך מעט מים, והרי אמרו חז"ל **במסכת שבת דף סב ע"ב** דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מיא, ויהבו לי מלא חפני טיבותא. ענה רבי ישראל ראיתי כי המשרתת מביאה את המים ממרחק וכמעט שנופלת תחת כובד משאה, ואסור לאדם להיות מהדר במצוות על חשבון כתפם של אחרים.

ויתר על כל המזמורים והדברי תורה בזמן סעודת שבת:

פעם היה אחד מתלמידי הגרי"י מסלנט ז"ל אשר הפציר ברבו להתארח אצלו בשבת והיה נתקל בתגובה שלילית, ואותו תלמיד מבאר לרבו כיצד הוא נוהג בשולחנו באמירת תפילות שירות ותשבחות וגם דברי תורה והכל בשיא ההידור ומדוע מסרב להתארח אצלו, והנה סו"ס פעם הסכים להתארח אצלו אך עשה עימו תנאי שהוא ינהל את השולחן שבת, כמובן שאותו תלמיד הסכים בשמחה. והנה כאשר חזרו מבית הכנסת הגרי"ס ביקש מיד לעשות קידוש ולדלג על כל התפילות המקדימות, תמה תלמידו אך לא יכול לסרב לרבו, עשו נט"י וישבו תיכף לאכול ומיהר הגרי"ס באכילתו ותיכף ביקש את המנה השניה והקינחו ומים אחרונים וברכת המזון, כמובן שתלמידו התפלא האם זה צורה של שולחן שבת בלי תפילות ובלו שירה ובלו דברי תורה, אך הגרי"ס במקום להשיבו ביקש לקרא למשרתת והיא באה, הגרי"ס ביקש את סליחתה על שהטריחה ומיהר בסעודתו עד שבלי הפסקה היית צריכה להגיש ולפנות, אולם תשובתה היית שהיא מודה לרב על החסד הגדול שעשה עימה השבת והלואי יהיה כך כל שבת, בהיות והיא אלמנה ונצרכת לפרנסה לעבוד אפילו בשבת וכל שבת הסעודה מתארכת מאוד עד קרוב לחצות ורק לאחר שגומרים היא הולכת לביתה לקדש לילדיה וכמובן כיון שבהיות וכבר מאוחר נרדמים הילדים ואין להם חשק לסעודת השבת ופעמים שאוכלת לבד וכל שבת הוא סבל מחדש וכעת ב"ה שגמרנו מוקדם היא תוכל לסעוד עם בניה בשמחה כראוי לסעודת שבת, אמר הגרי"ס לתלמידו כעת הנך מבין למה מהרתי את הסעודה כיון שזה מצוה הבאה בעבירה להדר ולהאריך בתפילות שירות ותשבחות ודברי

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

תורה על חשבון אחרים אדרבא ההידור האמיתי הוא כאשר אדם מהדר בבין אדם לחבירו ואחר כך יכול להדר גם בתפילות שירה ודברי תורה. ואת זה אנו לומדים ממעשה של אברהם אבינו שלמרות שהכל עשה בשפע במים עשה מועט כיון שזה נעשה ע"י עבדו אינו עושה אלא המוכרח ולא מהדר על חשבון סבל של אחרים. כמה האדם צריך לזהר שלא להכביד ולהטריח על חבירו, ופעמים רבות שההפך כלפי עצמו מוכן לוותר ודוקא כשמדובר אצל חבירו יש את כל הטענות והדקדוקים וכל הדרישות, אך דרכי התורה אינם כך אלא אדרבא צריך להתחשב בחבירו ולכבדו ואדרבא בכבוד עצמו יכול לזלזל אבל לא בכבוד חבירו.

מעשה שהיה עם הגר"ס ההידור באפיית מצות:

עוד מסופר שדרכו ומנהגו של הגר"י מסלנט שהיית לו חבורה מיוחדת להכנת המצות לפסח שהיו עושים כל ההידורים שאפשר ולכן תמיד היה עומד על המשמר שהכל יעשה בשיא ההידור, והנה פעם חלה ונבצר ממנו להשתתף באו לפניו בני החבורה בכדי לקבל הדרכה במה וכיצד עליהם לבצע את אפיית המצות, והשיב ואמר עיקר העיקרים שיא ההידורים שיש לתת עליהם את הדעת זה שלא לצער ולהיזהר בכבודה של האשה הלשה את העיסה שלא לגעור בה לא לצערה ולא להכלימה עלובה זו אלמנה היא.

ויתר על קדיש ביום ההזכרה של אביו:

עוד מסופר פעם אחת נכנס רבי ישראל לבית מדרש להתפלל ולומר קדיש ביום פטירתו של אביו הרב רבי זאב וולף, והנה היה בין המתפללים אדם אחד שאותו יום היה יום המיתה של בתו ובא גם הוא לומר קדיש, אבל לפי הדין קודמת היתה זכותו של רבי ישראל באמירת קדיש מכיון שזה היה יום הזכרון של נשמת אביו, ראה רבי ישראל שאותו אדם מיצר ודואג שאינו יכול לומר קדיש לעלוי נשמת בתו, ויתר רבי ישראל על זכותו והניח לאותו אדם לומר קדיש במקומו, התחילו המתפללים מתלחשים זה עם זה רבי ישראל מזלזל באמירת קדיש ביום פטירתו של אביו, הגיעו הדברים לאזני רבי ישראל נענה ואמר חס ושלום חשובה עלי אמירת קדיש, אבל זכות זו שנתגלגלה על ידי אבא זכרונו לברכה לגמול חסד עם אדם מישראל ולהפיג את צער חשובה יותר ממאה קדישים.

היה מנהיג לקרא ק"ש לפני זמנה:

עוד מסופר שהוא הנהיג בבית הכנסת שלו להקדים בתפילה בלילי שבת וימים טובים עוד טרם שהגיע זמן קריאת שמע של ערבית, והוא היה מנמק את מנהגו כי המשרתת בבית כמו נשים אחרות פטורה היא מקריאת שמע אבל חייבת היא בקידוש ולא תאכל קודם שיקדשו על היין ומשום זה אין להדר במצות קריאת שמע בזמנה ולגרום בזה צער להמשרתת אשר אחרי יום עבודה ועמל בהכנת צרכי שבת ויום טוב היא מחכה בקוצר רוח לאכול ולסעוד את לבה. וכך היה רבי ישראל רגיל לומר, יש לפעמים שמתוך זריזות יתירה לקיים מצוה שבין אדם למקום נכשלים ועוברים על ידי זה על מצוה חמורה שבין אדם לחברו, כמו למשל בהשכמה של ימי הסליחות אם אחד משכים לקום לאמירת סליחות ומתוך כך הוא גורם צער למשרתת שבביתו אשר על פי רוב היא יתומה עניה המשכירה את עצמה לשרת בבית זרים והיא מוכרחה גם כן להשכים קום כדי להכין לו כוס חמים לשתייה ואז העבירה של ענוי יתום מכריעה את כל המצוה של אמירת הסליחות.

מעשה עם החפץ חיים אמר שלום עליכם בתוך הסעודה:

סח ר' ליב חסמן מחניכי בית התלמוד הקלמאי והמשפיעים המוסריים הידועים שסעד פעם בליל שבת על שולחנו של החפץ חיים ברדין, והנה תמה לראות שבבואם מבית הכנסת מהתפילה לא אמר החפץ חיים שלום עליכם כנהוג אלא מיד קידש על היין ואכלו את הדגים, ורק לאחר אכילת הדגים החל לפזם שלום עליכם, ר' ליב לא יכול להתאפק ושאל את החפץ חיים מה ראה לשנות מהמנהג המקובל, השיב לו בחיך הרי כבודו בודאי היה רעב ורציתי שישעך קודם לכו, אבל המלאכים אינם רעבים והם יכולים לחכות קצת.

פסק החפץ חיים באכילת כזית בליל סוכות כשיורד גשם:

פסק שו"ע בהלכות סוכה סימן תרלט סעיף ה ירדו גשמים, הרי זה נכנס לתוך הבית וכו' הגה: וכו' וכל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכות, אבל לילה הראשונה צריך לאכול כזית בסוכה אף אם גשמים יורדין (טור ור"ן והרא"ש). **וכתב על כך המשנה ברורה סימן תרלט ס"ק לה** עוד כתבו דראוי להמתין עד חצות הלילה פן יעבור הגשם דאם יעבור יכנס לסוכה ויברך ברכת לישב בסוכה ויאכל ויוצא בזה המ"ע לכו"ע, ויש מאחרונים שכתבו דאין כדאי להמתין כל כך דאם ימתין עם אכילת ב"ב הגדולים והקטנים אין לך מניעת שמחת יום טוב יותר מזה [שע"ת]. **והוסיף בשער הציון סימן תרלט ס"ק סז** ואם מצטער ברעב או בשנה על ידי המתנתו [ונפרט כשהזמין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאבים לאכול ומצטערים] אין לו להמתין, דממה נפשך אם מצטער חייב, בודאי יכול לאכול ויוצא בזה המצות עשה, ואם מצטער פטור, גם כן יכול לאכול [בכורי יעקב]. **ואפשר עוד דלענין עניים דקיימי אם יעכבם מלאכול איסורא נמי איכא, דהם אינם מחוייבים לצאת כל הדעות ואיכא חשש דבל תאחר**, עיין ראש השנה דף ד'.

הרב הראשי עיה"ק אלעד **מרדכי מלכא שליט"א** נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

מעשה עם החפץ חיים שקיצר תפילתו שלא יפגע רב המקום:

בזמן שהחפץ חיים שהה בתקופה ידועה בעיר מולודיצ'וה והיה מתפלל שם בבית הכנסת הגדול ביחד עם רב המקום למרות שדרכו תמיד להאריך בתפילתו באותו זמן קיצר בתפילתו וכיוון תמיד לגמור את תפילתו לפני הרב כדי שלא יחכו לו כי אם להרב ולמנוע איפוא ממנו חלישות הדעת.

ויתר על הנענועים שלא להחליש דעת אחרים:

בעת התגוררו בעיר סנובסק בימי המלחמה העולמית הראשונה לא נמצאו בשנה ידועה אתרוגים ולולבים ובקושי השיגו לולב אחד ואתרוג אחד והביאו לחפץ חיים, אולם החפץ חיים נטל את ארבעת המינים בידיו כדי לצאת ידי חובה, אבל לא הסכים בשום אופן לקחתם בעת קריאות הלל לשם נענועים, כששאלו אותו לטעם הדבר, השיב שבשלמא בנטילה הרי יכול כל הקהל לצאת ידי חובתו באותם ארבעה המינים, אבל לנענועים בקריאות הלל יש אפשרות רק לו בלבד להשתמש ויגרום בזה צער לאחרים, וכדאי לוותר על זה כי הנענועים אינם אלא מנהג אם כי קדום וקדוש תחת אשר בקפידה ובחלישות הדעת יש כמה עשין ולאווין מדאורייתא.

מוסר השכל:

הראת לדעת מהיא דרכה של תורה בקיום התורה והמצוות שאין המטרה מקדשת האמצעים ואדרבא ההפך כל שיש איזו פגיעה בזולת בגלל קיום התורה והמצוות עדיף לוותר כי זו מצוה הבאה בעבירה ויענש על כך במקום לקבל שכר כך שיצא שכרו בהפסדו, ולכן ובה מוטלת על האדם להתבונן לפני עשיית כל מצווה האם אין הדבר פוגע או מזיק לסביבתו ורק כאשר הביא הכל בחשבון והדבר נקי מחשש פגיעה בין אדם לחברו יכול לקיים התורה והמצוות.

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא